

היסח דעת בשל שימוש בטלפון בזמן נהיגה

בטיחות בדרכים בקיצור

גיליון 9
אוקטובר 2010

הרשות הלאומית
לבטיחות בדרכים

רקע

מעריכים שכחמישית מהתאונות נגרמות בשל היסח דעת (NHSTA 2009). היסח דעת בנהיגה הוא הפניה - רצונית או בלתי רצונית - של תשומת הלב ממשימת הנהיגה למחשבה, לחפץ, לפעילות, לאירוע או לאדם שבשלה הנהג אינו מזהה בזמן מידע החיוני לשליטה ברכב. היסח דעת מקורו בגורמים בתוך הרכב (כגון נוסעים, רדיו או אכילה) או מחוצה לו (כמו שילוט חוצות). מסמך זה מציג את הסכנה הכרוכה בשימוש בטלפון בזמן נהיגה, את קבוצות האוכלוסייה שבסיכון ואת האפשרויות להתמודד עם התופעה.

שימוש בטלפון נייד הוא גורם סיכון בנהיגה

השימוש בטלפון נייד בזמן נהיגה נחקר רבות, ונמצא שהוא פוגם בביצועי הנהיגה ומעלה את הסיכוי למעורבות בתאונות דרכים.

מחקרים הראו ששיחה בטלפון בזמן נהיגה מגדילה את הסיכוי למעורבות בתאונות דרכים פי ארבעה לערך. (McEvoy et al. 2005; Redelmeier & Tibshirani 1997). המחקר גם הראה ששיחה בטלפון פוגעת בביצועי הנהיגה: היא מאריכה את זמן התגובה, מפחיתה את היכולת לגלות ולזהות אובייקטים בזמן (אף שמקור ההסחה קולי), מגדילה את מספר הסטיות מנתיב הנסיעה ופוגעת ביכולת לשמור מרחק מכלי רכב אחרים. (Shinar 2007).

גם השימוש במסרונים (SMS) פוגע ביכולות הנהיגה, ונראה שאף יותר משיחה בטלפון. ההשלכות של השימוש במסרונים נחקרו אך מעט, אבל מהמחקרים שנעשו עולה שקבלת הודעות, ובייחוד שליחתן, פגעו בביצועי הנהיגה (McCartt 2009). כך למשל נמצא שבזמן שליחת הודעת טקסט נהגים הסירו את מבטם מהכביש בכ- 40% מהזמן - פי ארבעה ממשיך הזמן הרגיל שהם אינם מסתכלים לכיוון הכביש. עוד נמצא שמספר הסטיות מהנתיב בזמן שליחת המסרונים גדל ב- 28% בהשוואה למצב שבו לא נשלח מסרון (Hosking et al. 2006).

לדיבורית אין יתרון בטיחותי

ממחקרים רבים עולה שמידת היסח הדעת הנגרמת בעת שיחה בטלפון עם דיבורית דומה למידת היסח הדעת בשיחה ללא דיבורית (Dewar & Olson 2007; Shinar 2007). נראה שהיסח הדעת בעת השימוש בטלפון מקורו בעיקר בקצאת הקשב לשיחה ולא בעצם החזקת הטלפון ביד (Shinar 2007; SWOV 2008). מכאן עולה שעידוד השימוש בדיבורית אינו פותר את בעיית היסח הדעת הנוצרת בשל השימוש בטלפון בזמן נהיגה, ואפילו עלול להזיק שכן הוא יוצר את הרושם המטעה ששיחה באופן זה בטוחה (Shinar 2007).

שימוש בטלפון הוא גורם סיכון לכלל הנהגים

השימוש בטלפון בזמן נהיגה הוא גורם סיכון לכלל ציבור הנהגים. בנהיגה שגרתית נהג מנוסה אמנם אינו זקוק לכל יכולת עיבוד המידע שלו לצורך ביצוע מטלת הנהיגה, אבל עומס המטלה עשוי גם להשתנות במפתיע (כמו למשל כשהולך רגל מתפרץ לכביש או כשרכב עוצר פתאום) (Shinar 2007).

נהגים חדשים ונהגים מבוגרים נמצאים בסיכון מוגבר. ממחקרים עולה שבהשוואה לכלל הנהגים נהגים חדשים התקשו יותר להתמודד עם היסח הדעת שיצר השימוש בטלפונים ניידים, שכן הם אינם מנוסים במיומנות הנהיגה וזקוקים לכל יכולות עיבוד המידע שלהם. גם נהגים מבוגרים (בני 55 ומעלה) התקשו להתמודד עם עומס המשימות של נהיגה ושימוש בטלפון בו זמנית (Dewar and Olson 2007). המצב חמור בייחוד בקרב נהגים צעירים, שכן יש להם ביטחון עצמי מופרז והם נוטים להשתמש בטלפון תוך כדי נהיגה יותר מכל קבוצה אחרת (Shinar 2007).

דרכי התערבות אפשריות

חקיקה ואכיפה

רוב המדינות המגבילות את השימוש בטלפון אוסרות על שימוש ללא דיבורית. איסור גורף על השימוש בטלפון בזמן נהיגה קיים רק במדינות ספורות (הודו, מקסיקו, פורטוגל וסינגפור) ומדינות אחדות - בכללן ישראל, קליפורניה ומרילנד - אסרו על שליחת מסרונים בזמן הנהיגה.

אף שאיסור השימוש בטלפון ללא דיבורית בזמן נהיגה הוא סוג החקיקה הנפוץ ביותר (קיים ביותר מארבעים מדינות), לשימוש בדיבורית אין בעצם יתרון בטיחותי. חקיקה המעודדות שימוש בדיבורית אינה פותרת אפוא את הבעיה שיוצר השימוש בטלפון, שכן כאמור מידת היסח הדעת בשימוש עם דיבורית ובלעדיה דומה. חקיקה מסוג זה עלולה אף לפגום, שכן היא יוצרת את הרושם המוטעה ששיחה באופן זה בטוחה. יתרה מזאת, חקיקה, אכיפה וענישה אינם נחשבים אמצעים יעילים להתמודדות עם בעיית היסח הדעת בזמן נהיגה (NHTSA 2009).

כך למשל ה-National Transportation Safety Board של ארצות הברית ממליץ לאסור על נהגים חדשים כל שימוש באמצעי תקשורת אלחוטיים, במסגרת רישיון נהיגה מדורג. כמה מדינות אסרו על קבוצות נהגים מסוימות (כמו נהגי הסעות תלמידים או נהגים צעירים) להשתמש בטלפון נייד בעת נהיגה.

איסור של ארגונים

יש חברות ציבוריות ופרטיות שאסרו על עובדיהן להשתמש בטלפון או לשלוח מסרונים בזמן נהיגה ברכבי החברה כמו למשל Exxon Mobile , Imperial Oil או National Transportation Safety Board. בארצות הברית אסר הנשיא אובמה על כל עובדי הממשל האמריקני להשתמש בכל תקשורת אלקטרונית שהיא תוך כדי נהיגה.

הסברה והדרכה

התמודדות עם בעיית היסח הדעת מציבה לפני גורמי ההסברה וההדרכה אתגר, שכן מדובר בנורמה מושרשת. כך, ממחקרים עולה שגם כאשר אנשים מכירים בסיכון שבשימוש בטלפון בזמן נהיגה, הם ממשיכים להשתמש בו.

תמריצים כלכליים

בספרות מועלית גם האפשרות להשתמש בתמריצים כלכליים להפחתת השימוש בטלפון נייד כמו למשל הוזלת פרמיית ביטוח הרכב למתחייבים שלא להשתמש בטלפון בזמן נהיגה או ייקור הפרמיה למי שביצע תאונה בזמן השימוש בו.

אמצעים טכנולוגיים

אמצעים טכנולוגיים יכולים לחסום חלק מיכולותיהם של הטלפונים (או את כולן) בזמן שהרכב בתנועה. כך למשל אפשר לחסום את האפשרות לגלוש ברשת בזמן נהיגה. יעילותם של אמצעים אלו טרם נחקרה.

מקורות

- Dewar, R. & P. Olson, 2007. Human Factors in Traffic Safety. Lawyers and Judges Published Company.
- Hosking, S. K. Young & M. Regan, 2006. The Effects of Text Messaging on Young Novice Driver Performance. Monash University Accident Research Center, Report No. 246.
- McCartt, A., 2009. Driving to Distraction: Technological Devices and Vehicle Safety. Insurance Institute for Highway Safety.
- McEvoy, S. et al., 2005. Role of Mobile Phones in Motor Vehicle Crashes Resulting in Hospital Attendance. Br. Med. J. 331: 428-430.
- NHTSA, 2009. An Examination of Driver Distraction as Recorded in NHSTA Databases. Traffic Safety Facts, NHTSA.
- Redelmeier, D. A. & R. J. Tibshirani 1997. "Association between Cell Phones Calls and Motor Vehicle Collisions. New England J. Med. 336 (2): 453-458.
- Shinar, D., 2007. Traffic Safety and Human Behavior. Amsterdam: Elsevier Science.
- SWOV, 2008. Using of Mobile Phone while Driving. SWOV Fact Sheet.

